

บทที่ ๒
คดีมีข้อโต้แย้งว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมาย
ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ
ตามรัฐธรรมนูญฉบับปี ๒๕๖๐

มาตรา ๒๑๒

อ.อริศม อินทภูติ

ทุกที่ 2

เจตนารมณ์ : ค้ำครองความเป็นกฎหมายสูงสุด
ของรัฐธรรมนูญ

- รัฐธรรมนูญ ฉบับปี ๒๕๔๐ มาตรา ๒๖๔
- รัฐธรรมนูญ ฉบับปี ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๑
- รัฐธรรมนูญ ฉบับปี ๒๕๖๐ มาตรา ๒๑๒

2

รัฐธรรมนูญ ฉบับปี ๒๕๖๐ มาตรา ๒๑๒

มาตรา ๒๑๒ “ ในการที่ศาลจะใช้บทบัญญัติแห่งกฎหมายบังคับแก่คดีใด ถ้าศาลเห็นเอง หรือคู่ความโต้แย้งพร้อมด้วยเหตุผลว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นต้องด้วยมาตรา ๕ และยังไม่มีความวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัตินั้น ให้ศาลส่งความเห็นเช่นนั้นต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัย ในระหว่างนั้น ให้ศาลดำเนินการพิจารณาต่อไปได้ แต่ให้การพิพากษาคดีไว้ชั่วคราว จนกว่าจะมีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ ”

3

รัฐธรรมนูญ ฉบับปี ๒๕๖๐ ม.๒๑๒

วรรคสอง “ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญเห็นว่าคำโต้แย้งของคู่ความตามวรรคหนึ่ง ไม่เป็นสาระอันควรได้รับการวินิจฉัย ศาลรัฐธรรมนูญจะไม่รับเรื่องดังกล่าวไว้พิจารณาก็ได้

วรรคสาม “ คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญให้ใช้ได้ในคดีทั้งปวง แต่ไม่กระทบต่อคำพิพากษาของศาลอื่นที่สุดแล้ว เว้นแต่ในคดีอาญาให้ถือว่าผู้ซึ่งเคยถูกศาลพิพากษาว่ากระทำความผิดตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าไม่ชอบด้วยมาตรา ๕ นั้น เป็นผู้ไม่เคยกระทำความผิดดังกล่าว หรือถ้าผู้นั้นยังรับโทษอยู่ก็ให้ปล่อยตัวไป แต่ทั้งนี้ไม่ก่อให้เกิดสิทธิที่จะเรียกร้องค่าชดเชยหรือค่าเสียหายใดๆ ”

4

รัฐธรรมนูญ ฉบับปี ๒๕๖๐ มาตรา ๕

มาตรา ๕ “ รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ บทบัญญัติใดของกฎหมาย กฎ หรือข้อบังคับ หรือการกระทำใด ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ บทบัญญัติหรือการกระทำนั้นเป็นอันใช้บังคับมิได้

เมื่อไม่มีบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญนี้บังคับแก่กรณีใด ให้กระทำการนั้นหรือวินิจฉัยกรณีนั้นไปตามประเพณีการปกครองประเทศไทยในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข”

5

พ.ร.ป.ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีของศาลรัฐธรรมนูญ

มาตรา ๗ ให้ศาลมีหน้าที่และอำนาจพิจารณาวินิจฉัยคดี ดังต่อไปนี้

(๑) คดีเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายหรือร่างกฎหมาย ...

6

มาตรา ๔๑ ผู้ที่จะขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัยคดีตามมาตรา ๗ จะต้องเป็นบุคคล คณะบุคคล หรือองค์กรตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ หรือกฎหมายอื่น

การขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัยคดีตามมาตรา ๗ ให้กระทำเป็นคำร้องตามแบบที่กำหนดในข้อกำหนดของศาล เว้นแต่การขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัยคดีในกรณีดังต่อไปนี้ ให้จัดทำเป็นหนังสือขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัย ...

(๒) ศาลยุติธรรม ศาลปกครอง หรือศาลทหาร ขอให้ศาลพิจารณาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมาย ...

วรรคท้าย การดำเนินการตาม (๒) ให้ส่งความเห็นหรือคำโต้แย้งของคู่ความพร้อมด้วยเหตุผลไปยัง สำนักงานศาลยุติธรรม สำนักงานศาลปกครอง หรือกรมพระธรรมนูญ แล้วแต่กรณี เพื่อส่งให้ศาล พิจารณาวินิจฉัย

มาตรา ๔๒ คำร้องต้องทำเป็นหนังสือใช้ถ้อยคำสุภาพ มีรายการครบถ้วนตามแบบที่กำหนดในข้อกำหนดของศาล ซึ่งอย่างน้อยต้องระบุ

(๑) ชื่อและที่อยู่ของผู้ร้อง

(๒) เรื่องหรือการกระทำทั้งหลายอันเป็นเหตุให้ต้องขอให้ศาลมีคำวินิจฉัยพร้อมทั้งข้อเท็จจริง หรือพฤติการณ์ที่เกี่ยวข้อง

(๓) มาตราของรัฐธรรมนูญและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเหตุในคำร้อง

(๔) คำขอที่ระบุความประสงค์จะให้ศาลดำเนินการอย่างไรพร้อมทั้งเหตุผลสนับสนุนโดยชัดแจ้ง...

มาตรา ๔๓ หนังสือขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัยคดีตามมาตรา ๔๑ วรรคสอง ให้ทำเป็นหนังสือราชการโดยอย่างน้อยต้องระบุรายละเอียดแห่งข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้อง ความประสงค์ที่จะให้ศาลดำเนินการ และมาตราของรัฐธรรมนูญและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

หลักเกณฑ์ของมาตรา ๒๑๒

๑. เป็นกรณีที่ศาลจะใช้บทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นบังคับแก่คดี

๒. มีข้อโต้แย้งว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญนี้

๓. ยังไม่มีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวข้องกับบทบัญญัตินั้น

หลักเกณฑ์ของมาตรา ๒๑๒

๔. ศาลมีอำนาจพิจารณาคดีต่อไปได้ แต่ต้องรอการพิพากษาคดีไว้ก่อน

๕. หากศาลรัฐธรรมนูญเห็นว่า คำโต้แย้งของคู่ความไม่เป็นสาระอันควรได้รับการวินิจฉัย ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจไม่รับเรื่องไว้พิจารณา

หลักเกณฑ์ข้อ ๑ : เป็นกรณีที่ศาลจะใช้บทบัญญัติแห่งกฎหมายบังคับแก่คดี

ปัญหา

(๑) คำว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมาย ตามความหมายของมาตรา ๒๑๒ หมายถึงกฎหมายประเภทใดบ้าง

(๒) บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลจะใช้บังคับแก่คดีมีลักษณะอย่างไร

(๓) คดีถึงที่สุดแล้วส่งไปให้ศาลรัฐธรรมนูญได้หรือไม่

ปัญหาข้อที่หนึ่ง บทบัญญัติแห่งกฎหมายตามมาตรา ๒๑๒ หมายถึงกฎหมายประเภทใดบ้าง

(๑) กฎหมายที่ตราขึ้นโดยองค์กรนิติบัญญัติตามกระบวนการที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ได้แก่ **พระราชบัญญัติ** และ **พ.ร.บ.ประกอบรัฐธรรมนูญ**

(๒) กฎหมายอื่นที่ฝ่ายบริหารตราขึ้นตามกระบวนการที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ โดยรัฐธรรมนูญบัญญัติให้กฎหมายนั้นมีศักดิ์และฐานะเทียบเท่ากฎหมายที่ตราขึ้นโดยรัฐสภา ได้แก่ **พระราชกำหนด**

(เทียบ: คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๒๗/๒๕๔๔)

กฎหมายที่ไม่ใช่บทบัญญัติแห่งกฎหมาย ในความหมายของมาตรา ๒๑๒ ที่จะส่งไปให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยได้

- พระราชกฤษฎีกา
- กฎกระทรวง
- ประกาศกระทรวง
- ข้อบัญญัติท้องถิ่น
- ระเบียบ ข้อบังคับหรือข้อบัญญัติอื่นที่มีผลบังคับเป็นการทั่วไป

▪ ซึ่งเป็นนิยามของคำว่า กฎ ตามพ.ร.บ.จัดตั้งศาลปกครองฯ พ.ศ. ๒๕๔๒ ม.๓

ตัวอย่างของกฎหมายที่ไม่ใช่บทบัญญัติแห่งกฎหมาย ในความหมายของมาตรา ๒๑๒

- ประกาศธนาคารพาณิชย์ ประกาศบริษัทเงินทุนฯ ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย ประกาศกระทรวงการคลัง เรื่องเกี่ยวกับการเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา (คำวินิจฉัยที่ ๔/๒๕๔๒, ๑๐/๒๕๔๒)
- ระเบียบ ประกาศ ข้อกำหนด ของเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจ เช่น ระเบียบประกาศและข้อกำหนดเกี่ยวกับการควบคุมการผลิตน้ำตาลที่ออกโดยคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทราย (คำวินิจฉัยที่ ๒๗/๒๕๔๔) ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการรับฟังความคิดเห็นต่อสาธารณชนโดยวิธีประชาพิจารณ์ พ.ศ.๒๕๓๘ (คำวินิจฉัยที่ ๓/๒๕๔๔)

คำวินิจฉัยที่ ๑๐/๒๕๔๒ ศาลจังหวัดสงขลาส่งข้อโต้แย้งของจำเลยที่ว่า ประกาศกำหนดอัตราดอกเบี้ยสูงสุดของธนาคารพาณิชย์ (โจทก์คดีนี้) ภายใต้ประกาศของธนาคารแห่งประเทศไทยเพื่อเรียกเก็บอัตราดอกเบี้ยสูงสุดจากจำเลย ซึ่งศาลจะนำมาใช้บังคับแก่คดีขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ

ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า ประกาศของธนาคารแห่งประเทศไทยดังกล่าว มิได้ออกโดยองค์กรที่ใช้อำนาจนิติบัญญัติ จึงไม่เป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายตามความหมายของรัฐธรรมนูญฉบับปี ๒๕๔๐ มาตรา ๒๖๔ ศาลรัฐธรรมนูญไม่รับวินิจฉัย

ข้อสังเกต : หากเป็นประกาศของธนาคารพาณิชย์ ศาลรัฐธรรมนูญจะไม่รับวินิจฉัยโดยให้เหตุผลในทำนองว่า ประกาศดังกล่าวมิใช่ประกาศของทางราชการ และไม่ใช่วินิจฉัยที่ออกโดยองค์กรนิติบัญญัติ (คำวินิจฉัยที่ ๕/๒๕๔๒, ๙/๒๕๔๒, ๔๒-๔๓ /๒๕๔๒)

- **ข้อบังคับหรือคำสั่งของฝ่ายปกครองหรือฝ่ายบริหาร**
 - ข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยระเบียบการดำเนินคดีอาญา พ.ศ.๒๕๒๓ ข้อ ๒.๕ (คำวินิจฉัยที่ ๑/๒๕๔๓)
 - คำสั่งนายกรัฐมนตรีและคำสั่งผู้ว่าราชการจังหวัด พระนครหรืออยุธยา เรื่อง ระงับการเพาะเลี้ยงกุ้งกุลาดำ (คำวินิจฉัยที่ ๑๔-๑๕/๒๕๔๓)
 - คำสั่งผู้ว่าราชการจังหวัดขอนแก่น เรื่อง เพิกถอนสัญญาติบุคคลตามประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๓๓๗ (คำวินิจฉัยที่ ๑๕/๒๕๕๑)
 - ประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินที่มีความร้ายแรง ลงวันที่ ๑๒ เม.ย. ๒๕๕๒ และข้อกำหนดที่ออกตามความในมาตรา ๙ แห่งพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ ลงวันที่ ๑๒ เม.ย.๒๕๕๒ (คำวินิจฉัยที่ ๑๐-๑๑/๒๕๕๓)

- กฎ ข้อบังคับและระเบียบต่างๆที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ (คำสั่งที่ ๓/๒๕๔๔)
- กฎกระทรวง เช่น
 - กฎกระทรวง ฉบับที่ ๔ (พ.ศ.๒๕๔๑) ที่กำหนดให้ผู้พักในโรงแรมเสียค่าธรรมเนียมบำรุงองค์การบริหารส่วนจังหวัด ร้อยละ ๓ ของค่าเช่าห้องพัก (คำวินิจฉัยที่ ๔/๒๕๔๔)
 - กฎกระทรวง ฉบับที่ ๑๑ (พ.ศ.๒๕๓๖) ออกตามความพ.ร.บ. วิทยุกระจายเสียงฯ พ.ศ.๒๕๔๘ (คำวินิจฉัยที่ ๕๖/๒๕๔๘)
- พระราชกฤษฎีกา เช่น
 - พระราชกฤษฎีกาออกตามความในประมวลรัษฎากร ฉบับที่ ๓๐๙ (ฎ.๙๕๗๐/๒๕๔๔, ๑๐๘๘๙/๒๕๔๖)

- ข้อกำหนดของศาลชั้นฎีกาพิเศษ เช่น ข้อกำหนดคดีภาษีอากร พ.ศ. ๒๕๓๙ ออกตามความในพ.ร.บ.จัดตั้งศาลภาษีฯ พ.ศ.๒๕๒๘ มาตรา ๒๐ (คำวินิจฉัยที่ ๕๐/๒๕๔๔)
- ระเบียบที่ประชุมใหญ่ของศาลปกครองและศาลยุติธรรม
 - เทียบ: คำสั่งที่ ๓๙/๒๕๕๔ วินิจฉัยว่า ระเบียบที่ประชุมใหญ่ศาลปกครองสูงสุดว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ.๒๕๔๓ ข้อ ๑๑๒ วรรคหนึ่ง (๓) ไม่ใช่กฎหมายที่ตราขึ้นโดยองค์กรนิติบัญญัติหรือกฎหมายอื่นที่มีฐานะเทียบเท่า จึงมิใช่กรณีที่มีผู้ร้องถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้อันสืบเนื่องมาจากบทบัญญัติแห่งกฎหมาย ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ วรรคหนึ่ง (ของรัฐธรรมนูญฉบับปี ๒๕๕๐) ที่ศาลรัฐธรรมนูญจะรับวินิจฉัย

ปัญหา :

กรณีมีข้อโต้แย้งว่า กฎ ระเบียบ หรือข้อบังคับในเรื่องต่างๆ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ องค์การที่มีอำนาจวินิจฉัยคือศาลปกครอง ตามพ.ร.บ.จัดตั้งศาลปกครอง พ.ศ.๒๕๔๓ ม.๙ (๑) และหากศาลปกครองวินิจฉัยว่าขัดรัฐธรรมนูญ จะมีผลเป็นการเพิกถอนกฎ ระเบียบ หรือข้อบังคับนั้น ตาม ม.๗๒

แต่ในกรณีมีปัญหาดังกล่าวเกิดขึ้นในคดีที่ฟ้องต่อศาลยุติธรรมว่า กฎ ระเบียบ หรือข้อบังคับในเรื่องต่างๆ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ ศาลยุติธรรมจะต้องทำอะไร เพราะไม่มีกฎหมายให้ศาลยุติธรรมส่งเรื่องดังกล่าวไปให้ศาลปกครองวินิจฉัย ?

ความเห็นที่หนึ่ง ศาลยุติธรรมมีอำนาจวินิจฉัยเอง แต่คำวินิจฉัยมีผลผูกพันเฉพาะคู่ความในคดี ไม่มีผลเป็นการเพิกถอนกฎ ระเบียบหรือข้อบังคับนั้น

ความเห็นที่สอง ศาลยุติธรรมควรวินิจฉัยว่าข้อโต้แย้งดังกล่าวเป็นอำนาจของศาลปกครองที่จะวินิจฉัย โจทก์หรือจำเลยจะได้แย้งเข้ามาเป็นประเด็นในคดีนี้ไม่ได้

ปัญหาข้อสอง

บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลจะใช้บังคับแก่คดีมีลักษณะอย่างไร

มีลักษณะดังนี้

- เป็นบทบัญญัติที่เป็นประเด็นข้อพิพาทหรือข้อแพ้ชนะในคดี (ค.๔๑/๒๕๔๗, ค.๒๗/๒๕๔๖, ค.ส.๔/๒๕๕๔, ค.ส.๑๓/๒๕๕๔ ค.๑๑/๒๕๕๔, ค.๓/๒๕๕๔, ค.๒๘/๒๕๔๖, ค.๓๔/๒๕๔๘
- เป็นกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับวิธีพิจารณาในคดีนั้น (ค.๑๖/๒๕๔๖, ค.๑๐/๒๕๔๙, ค.๓๔-๓๕/๒๕๕๓, ค.๓๔/๒๕๔๘, ค.๑๓/๒๕๕๔, ค.๕/๒๕๕๔, ค.๕/๒๕๕๑)

แนวคำวินิจฉัยกรณีเป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลจะใช้บังคับแก่คดี

คำวินิจฉัยที่ ๔๑/๒๕๔๗ เป็นกรณีกระทรวงการคลังเป็นโจทก์ฟ้องขับไล่ผู้เช่าที่ดินราชพัสดุ ผู้เช่าให้การต่อสู้คดีว่า หนังสือมอบอำนาจที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังมอบอำนาจให้อธิบดีกรมธนารักษ์ฟ้องคดีแทน ไม่ชอบด้วยกฎหมายเพราะไม่ได้ปิดอาคารแสดงบป โจทก์ไม่มีอำนาจฟ้อง และจำเลยไม่ได้ผิดสัญญาเช่า ศาลแพ่งและศาลอุทธรณ์วินิจฉัยว่า โจทก์เป็นนิติบุคคลโดยเป็นกระทรวงในรัฐบาล อากรสำหรับการมอบอำนาจซึ่งโจทก์เป็นฝ่ายต้องเสีย จึงเป็นอันไม่ต้องเสียตามประมวลรัษฎากร **มาตรา ๑๒๑** หนังสือมอบอำนาจโจทก์ใช้เป็นพยานหลักฐานในคดีนี้ได้ และจำเลยเป็นฝ่ายผิดสัญญาเช่า พิพาทขอให้จำเลยชดเชยทรัพย์สินและบริวารออกไป และส่งมอบที่ดินดังกล่าวแก่โจทก์ ให้จำเลยชำระค่าเสียหายพร้อมดอกเบี้ยจนกว่าจำเลยและบริวารจะออกจากที่ดินที่เช่า

จำเลยฎีกาว่า หนังสือมอบอำนาจโจทก์ไม่ติดอาคารแสดงบปตามประมวลรัษฎากร **มาตรา ๑๒๑** จะใช้รับฟังเป็นพยานหลักฐานไม่ได้ และในระหว่างพิจารณาของศาลฎีกา จำเลยยื่นคำร้องขอให้ศาลฎีกาส่งเรื่องไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัยว่า การที่ประมวลรัษฎากร **มาตรา ๑๒๑** ให้สิทธิและยกเว้นแก่โจทก์ซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐ ไม่ต้องปิดอาคารแสดงบปในหนังสือมอบอำนาจ แต่ในขณะที่ยื่นคำร้องฟ้องคดีปิดอาคารแสดงบป หากไม่ปิดไม่สามารถรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้ **เป็นบทบัญญัติที่เป็นการแบ่งชั้นวรรณะ ก่อให้เกิดความไม่เท่าเทียมกันในกฎหมาย** จึงขัดต่อรัฐธรรมนูญ (ฉบับปี ๒๕๔๐) **มาตรา ๔ มาตรา ๕ มาตรา ๗ มาตรา ๒๖ ถึงมาตรา ๓๐ มาตรา ๔๘** วรรคหนึ่ง **มาตรา ๖๐ มาตรา ๗๕** วรรคหนึ่ง และ **มาตรา ๒๓๓** ศาลฎีกาจึงส่งเรื่องไปยังศาลรัฐธรรมนูญ

ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า ประมวลรัษฎากร **มาตรา ๑๒๑** เป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลจะใช้บังคับแก่คดี และวินิจฉัยในเนื้อหาว่า **มาตรา ๑๒๑** แห่งประมวลรัษฎากร ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ

ข้อสังเกต

ประมวลรัษฎากร **มาตรา ๑๒๑** เป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลฎีกาจะต้องใช้บังคับแก่คดี เนื่องจากจำเลยฎีกาเป็นประเด็นขึ้นมาว่า โจทก์ไม่มีอำนาจฟ้อง เพราะหนังสือมอบอำนาจของโจทก์ไม่ติดอาคารแสดงบปไม่ชอบด้วยประมวลรัษฎากร **มาตรา ๑๒๑** อันเป็นประเด็นที่ศาลจะต้องวินิจฉัยในคำพิพากษาคดีนี้ และประเด็นดังกล่าวเป็นข้อแพ้ชนะในคดีนี้

แนวคำวินิจฉัยกรณีไม่เป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลจะใช้บังคับแก่คดี

คำวินิจฉัยที่ ๒๗/๒๕๔๖ เป็นกรณีพนักงานอัยการยื่นคำร้องต่อศาลอาญาขอให้ริบทรัพย์สินคือเงินฝากในบัญชีเงินฝากของจำเลยที่ ๒ ในคดีมีเมทแอมเฟตามีนในครอบครองเพื่อจำหน่ายและจำหน่าย เงินฝากดังกล่าวคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินได้อาศัยอำนาจตามพ.ร.บ. มาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ **มาตรา ๒๒** อายัดไว้แล้ว เนื่องจากเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด โดยขอให้ทรัพย์สินดังกล่าวตกเป็นของกองทุนป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ตามพ.ร.บ. มาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ **มาตรา ๓ มาตรา ๑๕ มาตรา ๒๒ มาตรา ๒๙** และ**มาตรา ๓๑**

จำเลยที่ ๒ ยื่นคำร้องคัดค้าน ศาลชั้นต้นพิจารณาแล้วมีคำสั่งให้ปรับเงินฝากดังกล่าว จำเลยที่ ๒ อุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์พิพากษายืน จำเลยที่ ๒ ฎีกาว่า พ.ร.บ. มาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๒ มาตรา ๒๖ และมาตรา ๒๙ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๖ มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๓ และมาตรา ๔๘ ศาลฎีกาเห็นว่า เป็นกรณีที่มีข้อโต้แย้งว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลฎีกาจะใช้บังคับแก้คดีขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ จึงส่งข้อโต้แย้งดังกล่าวไปเพื่อศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย

ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า กรณีเกี่ยวกับพ.ร.บ.มาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๒ ที่บัญญัติว่า “ การยึดและการอายัดทรัพย์สินตามมาตรา ๒๒ ซึ่งกระทำโดย

(ต่อ) ขอบด้วยกฎหมาย หากก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ใด ผู้กระทำไม่ ต้องรับผิดชอบใช้คำสั่งใหม่ทดแทนเป็นส่วนตัว” นั้น พิจารณาแล้วเห็นว่า เป็นบทบัญญัติด้วยความรับผิดชอบใช้คำสั่งใหม่ทดแทนเป็นส่วนตัว หากในการยึดหรืออายัดทรัพย์สินตามมาตรา ๒๒ คณะกรรมการผู้สั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด มิได้เกี่ยวกับประเด็นที่ว่าทรัพย์สินของจำเลยที่ ๒ ผู้ร้องเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดอันควรริบหรือไม่ พ.ร.บ. มาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๒ ดังกล่าว จึงมิใช่บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลจะต้องใช้บังคับแก้คดี กรณีไม่ต้องด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ วรรคหนึ่ง ศาลรัฐธรรมนูญไม่จำเป็นต้องวินิจฉัยบทบัญญัติมาตราดังกล่าว คงรับวินิจฉัยประเด็นที่ว่า

พ.ร.บ. มาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๒ และมาตรา ๒๙ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๓ และมาตรา ๔๘ หรือไม่เท่านั้น

ข้อสังเกต

เหตุที่ศาลรัฐธรรมนูญเห็นว่า พ.ร.บ.มาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๒ มิใช่บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลจะใช้บังคับคดีแก้คดี เนื่องจากคดีนี้มีประเด็นที่ศาลอาญาจะต้องวินิจฉัยเพียงว่าทรัพย์สินที่ขอให้ริบนั้นเกี่ยวข้องกับกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดตามหลักเกณฑ์ที่บัญญัติไว้ใน มาตรา ๒๙ หรือไม่เท่านั้น ไม่มีประเด็นที่ต้องวินิจฉัยเกี่ยวกับความรับผิดชอบใช้คำสั่งใหม่ทดแทน ในกรณีที่มีการยึดหรืออายัดก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ใดตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๒ เลข บทบัญญัติดังกล่าวจึงมิใช่บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลอาญาจะใช้บังคับแก้คดี

แนวคำวินิจฉัยกรณีเป็นกฎหมายวิธีพิจารณาความที่เกี่ยวข้องกับคดีนั้น

ค.๑๖/๒๕๕๖ จำเลยถูกฟ้องในคดีความผิดฐานมีอาวุธปืนและเครื่องกระสุนปืนในครอบครอง พากฎฟ้องปิดตัวไปโดยไม่ได้รับอนุญาต และพยายามฆ่าผู้อื่น ระหว่างพิจารณาคำร้องขอใช้ศาลชั้นต้นมีคำสั่งเรียกเอกสารในสำนวนการสอบสวนจากพนักงานอัยการโจทก์ พนักงานอัยการแจ้งว่า จะส่งเมื่อสืบพยานโจทก์เสร็จแล้ว ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๗๕ จำเลยจึงยื่นร้องขอให้ส่งเรื่องไปให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่า ป.วิ.อ. มาตรา ๑๗๕ ที่ว่า “เมื่อโจทก์สืบพยานเสร็จแล้ว ถ้าเห็นสมควร ศาลมีอำนาจเรียกสำนวนการสอบสวนจากพนักงานอัยการมาเพื่อประกอบกรณีวินิจฉัยได้” ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๓ และมาตรา ๖ หรือไม่

ในประเด็นที่ว่า ศาลรัฐธรรมนูญจะรับคำร้องไว้พิจารณาดมรัฐธรรมนูญ(ฉบับปี ๒๕๕๐) มาตรา ๒๖๔ หรือไม่

ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า แม้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๗๕ จะมีใช้บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลที่พิจารณาคดีจะใช้บังคับแก้คดีโดยตรงตามฐานความผิดที่โจทก์ฟ้อง แต่ศาลที่พิจารณาคดีจำเป็นต้องใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๗๕ ในการสั่งเกี่ยวกับเรื่องพยานหลักฐานก่อนที่ศาลจะพิจารณาคดีพิพากษาประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๗๕ จึงเป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลจะใช้บังคับแก้คดี

คำวินิจฉัยที่ ๑๐/๒๕๕๙ คดีนี้จำเลยฎีกาคำสั่งศาลอุทธรณ์ที่ยืนตามคำปฏิเสธของศาลชั้นต้นที่สั่งไม่รับอุทธรณ์ ศาลชั้นต้นมีคำสั่งไม่รับฎีกาอ้างเหตุว่าคดีเป็นที่สุดแล้วตามป.วิ.พ.มาตรา ๒๓๖ จำเลยอุทธรณ์คำสั่งศาลชั้นต้นที่ไม่รับฎีกา และยื่นคำร้องต่อศาลฎีกาให้ส่งเรื่องไปให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า ป.วิ.พ. มาตรา ๒๓๖ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ (ฉบับปี ๒๕๕๐) มาตรา ๓, ๔, ๒๙, ๓๐, ๒๓๓ และมาตรา ๒๗๒

ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า ป.วิ.พ.มาตรา ๒๓๖ เป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลฎีกาจะใช้บังคับแก้คดี (เพราะต้องใช้วินิจฉัยว่าคำสั่งไม่รับฎีกาชอบหรือไม่) และยังไม่มีความวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวข้องกับบทบัญญัตินี้จึงรับวินิจฉัยปัญหาดังกล่าว และวินิจฉัยในเนื้อหาว่าบทบัญญัติดังกล่าวไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ

แนวคำวินิจฉัยกรณีไม่เป็นกฎหมายวิธีพิจารณาความที่เกี่ยวข้องกับคดีนั้น

- การโต้แย้งว่ากฎหมายเกี่ยวกับวิธีพิจารณาคดีขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ ต้องโต้แย้งในขณะที่คดีอยู่ระหว่างการพิจารณาในชั้นตอนนั้นด้วย หากคดียังไม่ถึงชั้นตอนนั้น ยังโต้แย้งไม่ได้

คำวินิจฉัยที่ ๑๓/๒๕๕๔ เป็นกรณีพนักงานอัยการจังหวัดนนทบุรีเป็นโจทก์ฟ้องว่า จำเลยทั้งสองกระทำความผิดฐานมีเมทแอมเฟตามีนไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายโดยฝ่าฝืนต่อกฎหมาย

ระหว่างพิจารณา จำเลยทั้งสองยื่นคำร้องว่า พ.ร.บ.วิธีพิจารณาคดีอาญาเสพติด พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๑๘ และมาตรา ๑๙ ที่ให้คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์โดยเฉพาะการกระทำซึ่งเป็นความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้เป็นที่สุด เว้นแต่จะได้รับอนุญาตให้รับฎีกาไว้วินิจฉัย ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐

31

ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า พ.ร.บ.วิธีพิจารณาคดีอาญาเสพติด พ.ศ.

๒๕๕๐ มาตรา ๑๘ และมาตรา ๑๙ เป็นบทบัญญัติที่ใช้บังคับในกรณีที่มีการอุทธรณ์และฎีกาคำพิพากษาหรือคำสั่งต่อไปหลังจากที่ศาลชั้นต้นมีคำพิพากษาแล้ว จึงมิใช่บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลจังหวัดนนทบุรีซึ่งเป็นศาลชั้นต้นจะนำมาใช้บังคับแก่คดี ไม่ต้องด้วยเงื่อนไขและหลักเกณฑ์ตามรัฐธรรมนูญ (ฉบับปี ๒๕๕๐) มาตรา ๒๒๑ วรรคหนึ่ง กรณีไม่เป็นประโยชน์ที่จะพิจารณาวินิจฉัยต่อไป สมควรจำหน่ายคำร้องตามข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยการพิจารณาและมีคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๒๓ วรรคหนึ่ง จึงมีคำสั่งให้จำหน่ายคำร้อง

32

คำวินิจฉัยที่ ๕/๒๕๕๔ เป็นกรณีโจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษตาม

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗ และมาตรา ๒๐๐ วรรคสอง ศาลชั้นต้นพิจารณาแล้วพิพากษายกฟ้อง

ต่อมาจำเลยยื่นคำร้องขอให้ศาลที่พิจารณาคดีส่งเรื่องไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัยว่า ป.วิ.อ. มาตรา ๑๒๑ และมาตรา ๑๔๓ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓ วรรคสอง มาตรา ๔ มาตรา ๔๐ (๑) (๓) และมาตรา ๘๑ (๑) (๔) ถึง (๕)

ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า เมื่อข้อเท็จจริงปรากฏว่า ศาลชั้นต้นมีคำพิพากษาคดีนี้ไปแล้ว และแม้ศาลชั้นต้นจะยังมีคำสั่งรับอุทธรณ์ก็ตาม แต่บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ผู้ร้องโต้แย้งก็ไม่เกี่ยวกับการพิจารณารับหรือไม่รับอุทธรณ์แต่อย่างใด จึงไม่มีกรณีที่ศาลชั้นต้นจะนำบทบัญญัติ

33

(ต่อ) แห่งป.วิ.อ. มาตรา ๑๒๑ และมาตรา ๑๔๓ มาใช้บังคับแก่คดีนี้อีก กรณีจึงไม่ต้องด้วยหลักเกณฑ์ของรัฐธรรมนูญ (ฉบับปี ๒๕๕๐) มาตรา ๒๑๑ วรรคหนึ่ง ประกอบข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัยพ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๑๗ (๑๓) จึงมีคำสั่งไม่รับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัย

คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่น่าสนใจในประเด็นนี้ยังมีเช่น คำวินิจฉัยที่ ๓/๒๕๕๔, ๑๑/๒๕๕๔ ๒๘/๒๕๕๖, ๔๑/๒๕๕๗, ๕/๒๕๕๑, ๑๑/๒๕๕๑, ๒/๒๕๕๒, ๖-๗/๒๕๕๒, ๑๐/๒๕๕๒ เป็นต้น

34

คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๓๗/๒๕๖๑ เป็นกรณีศาลอาญาส่งข้อ

โต้แย้งของคู่ความว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ ไปให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย

ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า ศาลที่มีอำนาจส่งข้อโต้แย้งของคู่ความตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ ต้องเป็นศาลที่จะให้บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่คู่ความโต้แย้งบังคับแก่คดี เมื่อปรากฏว่าคดีของจำเลยทั้งสองอยู่ระหว่างการพิจารณาของศาลฎีกา ศาลอาญาจึงมิใช่ศาลที่จะใช้บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่จำเลยทั้งสองโต้แย้งบังคับแก่คดี กรณีจึงไม่ต้องด้วยหลักเกณฑ์ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ ที่ศาลรัฐธรรมนูญจะรับพิจารณาวินิจฉัยได้

35

ปัญหา : หากศาลยังไม่ได้มีคำสั่งประทับฟ้อง จะขอให้ส่งข้อโต้แย้งว่ากฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญไปให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยได้หรือไม่

คำวินิจฉัยที่ ๕/๒๕๕๑ เป็นกรณีจำเลยในคดีหายบดินยื่นคำร้องต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาขอให้ส่งเรื่องไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัยว่า **ประกาศ ค.ป.ค. ฉบับที่ ๓๐ เรื่อง** การตรวจสอบการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่รัฐ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๔๙ และ **พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติมประกาศ ค.ป.ค. ฉบับที่ ๓๐ เรื่อง** การตรวจสอบการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่รัฐ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๔๙ พ.ศ. ๒๕๕๐ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญฉบับปี ๒๕๕๐ หรือไม่

36

ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า ประกาศ ค.ป.ค. ฉบับที่ ๓๐ ฯ และ พ.ร.บ.แก้ไขเพิ่มเติมประกาศ ค.ป.ค. ฉบับที่ ๓๐ ฯ มีสถานะเป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เมื่อกรณีคำร้องมีปัญหาว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายทั้งสองฉบับขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ และยังมีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัตินั้น ทั้งศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองจะต้องใช้บทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวบังคับแก่คดีในขั้นตอนที่จะมีคำสั่งประทับฟ้อง อันจะทำให้ผู้ถูกฟ้องตกเป็นจำเลยในคดีอาญาและมีผลกระทบต่อการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ถูกฟ้องอีกด้วย มีเหตุที่จะต้องส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๑ วรรคหนึ่ง (ฉบับปี ๒๕๕๐) จึงมีคำสั่งให้รับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๑

37

ข้อสังเกต

กรณีบุคคลอ้างว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ เพื่อให้ศาลสงวนความเห็นของตนไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นเป็นอันใช้บังคับไม่ได้ ก็เพื่อไม่ให้กฎหมายนั้นมาบังคับแก่คดีของตน กรณีจึงเป็นเรื่องที่บุคคลนั้นต้องเป็นคู่ความในคดี

ในคดีอาญาที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ ผู้ถูกฟ้องมีฐานะเป็นจำเลยตั้งแต่เมื่อพนักงานอัยการยื่นฟ้องแล้ว (ต่างจากในคดีที่ราษฎรเป็นโจทก์ฟ้องเอง) ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาฯ และศาลรัฐธรรมนูญจึงเห็นตรงกันว่าแม้ศาลยังมีได้ประทับฟ้อง จำเลยก็มีสิทธิขอให้ศาลส่งข้อโต้แย้งของตนว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญไปให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามมาตรา ๒๑๑ ได้

38

ปัญหาข้อสาม

คดีถึงที่สุดแล้วส่งไปให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยได้หรือไม่

หลัก : คดีที่ส่งไปให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยตาม มาตรา ๒๑๒ ต้องอยู่ระหว่างพิจารณาของศาล คดียังไม่ถึงที่สุด

39

คำสั่งที่ ๑๖/๒๕๖๑ เป็นกรณีศาลจังหวัดลำปางส่งคำร้องของ น.ท.ช.เตตชาติ ช. ไปยังให้ศาลรัฐธรรมนูญเพื่อขอให้วินิจฉัยว่า พ.ร.บ. ยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ ๖) พ.ศ. ๒๕๖๐ ม.๘ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. ๒๕๕๗ ม.๔ และรัฐธรรมนูญ ฉบับปี ๒๕๖๐ หลาย มาตรา หรือไม่

ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า คดีนี้ที่สุดแล้ว อีกทั้งไม่มีข้อเท็จจริงว่า น.ท.ช.เตตชาติ ช. ยื่นคำร้องอื่นใดอีก จึงเป็นกรณีที่ไม่มีคดีอยู่ในระหว่างการพิจารณาของศาลจังหวัดลำปางในอันที่จะนำ พ.ร.บ.ยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ ๖) พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๘ มาใช้บังคับแก่คดีนี้อีกต่อไป จึงไม่ต้องด้วยหลักเกณฑ์ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ ที่ศาลรัฐธรรมนูญจะรับวินิจฉัยได้ ทั้งนี้ในการตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของบทบัญญัติแห่งกฎหมายตามคำร้องนี้ รัฐธรรมนูญยังได้บัญญัติให้สิทธิในการยื่นคำร้องโดยการใช้อิทธิทางผู้ตรวจการแผ่นดินตาม มาตรา ๒๓๑ (๑) ไว้อีกช่องทางหนึ่งแล้ว จึงมีคำสั่งไม่รับคำร้องไว้วินิจฉัย

40

ข้อยกเว้น : กรณีมีข้อพิพาทในชั้นบังคับคดี

คำวินิจฉัยที่ ๓๔ ถึง ๕๓/๒๕๕๓ เป็นกรณีศาลชั้นต้นสั่งอายัดเงิน คำจ้างของลูกจ้างในคดีกู้ยืมเงิน เพื่อนำมาชำระหนี้แก่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาจำเลยยื่นคำร้องต่อศาลชั้นต้นขอให้ส่งเรื่องไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยว่า ป.วิ.พ.มาตรา ๒๘๖ วรรคหนึ่ง (๓) ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ (ฉบับปี ๒๕๕๐) มาตรา ๑๐

ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า ตามป.วิ.พ.มาตรา ๑๔๘(๑) และ มาตรา ๓๐๒ แสดงว่า ในชั้นบังคับคดีตามคำพิพากษาหรือคำสั่งยังมิได้มีการวินิจฉัยชี้ขาดได้ ป.วิ.พ.มาตรา ๒๘๖ วรรคหนึ่ง (๓) จึงเป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลจะใช้บังคับแก่คดี ตามรัฐธรรมนูญ ฉบับปี ๒๕๕๐ มาตรา ๒๖๔ วรรคหนึ่ง และคดีนี้ไม่ว่าศาลรัฐธรรมนูญจะมีคำวินิจฉัยอย่างไร คำพิพากษาของศาลชั้นต้นถึงที่สุดแล้วก็ได้ถูกกระทบกระเทือน เพราะจำเลยยังต้องชำระหนี้ตามคำพิพากษา คำร้องดังกล่าวจึงต้องด้วยมาตรา ๒๖๔

41

คำวินิจฉัยที่ ๓๔/๒๕๕๔ เป็นกรณีบริษัทเงินทุนฟ้องเรียกเงินคืนจากลูกหนี้ขณะที่คดีอยู่ระหว่างพิจารณาของศาลชั้นต้น จำเลยยื่นคำร้องขอให้ศาลชั้นต้นส่งเรื่องไปให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า ป.วิ.พ.มาตรา ๒๗๑ ถึง ๒๙๐ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓ และมาตรา ๓๐ หรือไม่

ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า ป.วิ.พ.มาตรา ๒๗๑ ถึง ๒๙๐ เป็นบทบัญญัติที่อยู่ในหมวดว่าด้วยการบังคับคดี จะใช้บังคับหลังจากศาลได้มีคำพิพากษาแล้ว และจะบังคับตามคำพิพากษาต่อเมื่อผู้ร้องตกเป็นลูกหนี้ตามคำพิพากษาหรือเป็นผู้แพ้คดีและไม่ปฏิบัติตามคำพิพากษา

42

(ต่อ) กรณีตามคำร้อง คดีของโจทก์และผู้ร้องยังอยู่ในระหว่างการพิจารณาของศาลชั้นต้น ศาลชั้นต้นยังไม่ได้มีคำพิพากษาให้โจทก์หรือผู้ร้องเป็นฝ่ายชนะคดี จึงไม่มีกรณีที่จะต้องมีการบังคับคดีตามคำพิพากษาหรือคำสั่งเกิดขึ้น ป.วิ.พ. มาตรา ๒๗๑ ถึง ๒๙๐ จึงไม่ใช่บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่จะใช้บังคับแก่คดีตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ วรรคหนึ่ง อีกทั้งคำร้องของผู้ร้องไม่แสดงเหตุผลโดยชัดแจ้งว่าบทบัญญัติของป.วิ.พ.บทมาตราดังกล่าวขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓ และมาตรา ๓๐ อย่างไร ศาลรัฐธรรมนูญไม่รับวินิจฉัย

**หลักเกณฑ์ข้อ ๒ : เป็นข้อโต้แย้งว่า
บทบัญญัติแห่งกฎหมายขัดรัฐธรรมนูญ**

หากไม่ใช่ข้อโต้แย้งว่ากฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ
ไม่ต้องด้วยองค์ประกอบของมาตรา ๒๑๒

❖ ตัวอย่างข้อโต้แย้งที่มีข้อโต้แย้งว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ ไม่เข้าองค์ประกอบของมาตรา ๒๑๒ ดังเช่น ข้อโต้แย้งว่า

- การกระทำของบุคคล ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ
คำวินิจฉัยที่ ๙/๒๕๔๓ - การคิดดอกเบี้ยของธนาคารขัดต่อรัฐธรรมนูญ
ฎ.๓๕๐๒/๒๕๔๒ - การกระทำของพนักงานสอบสวนขัดรัฐธรรมนูญ,
ค.ร.ที่ ๒๕๗๘/๒๕๔๔ - การที่จำเลยไม่ปฏิบัติตามระเบียบว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการสอบสวนของจำเลยเองเป็นการขัดต่อรัฐธรรมนูญ
ค.ร.๔๘๒๒/๒๕๔๕ - แผนฟื้นฟูกิจการขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ

คำสั่งที่ ๕๒/๒๕๕๖ - การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่กรมที่ดินและกรมที่ดินเกี่ยวกับการขอออก.ส.๓ก. ละเมิดสิทธิส่วนบุคคลในการสืบมรดกตามรัฐธรรมนูญ

คำสั่งที่ ๓๙/๒๕๕๖ - การยื่นฟ้องคดีของพนักงานอัยการต่อศาลจังหวัดเทิง ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ

ค.ร.ที่ ๙๐๙/๒๕๕๑ - การฟ้องคดีของโจทก์เป็นการทำร้ายศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของจำเลย ขัดต่อรัฐธรรมนูญ

- คำสั่งหรือคำพิพากษาของศาล ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ
คำวินิจฉัยที่ ๘/๒๕๔๑ - คำสั่งของผู้พิพากษาศาลจังหวัดสตูลที่สั่งให้ส่งสำเนาคำร้องให้แก่โจทก์เป็นคำสั่งที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ
ค.๑๑/๒๕๔๑ - คำพิพากษาศาลฎีกา ๒ ฉบับ ผู้พิพากษาลงชื่อไม่ครบองค์คณะเป็นการขัดต่อรัฐธรรมนูญ
ค.ร.ที่ ๑๗๙๖/๒๕๔๒ - คำสั่งศาลให้รับของกลางตามพ.ร.บ.ภาษีสรรพสามิต พ.ศ. ๒๕๒๗ ขัดรัฐธรรมนูญ
ค.ร.ที่ ๑๔๔๒/๒๕๔๓ , คำสั่งที่ ๓๐/๒๕๕๓ - คำวินิจฉัยหรือคำสั่งของศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์ขัดรัฐธรรมนูญ

- ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญแปลงกฎหมายหรือวินิจฉัยคดี
คำวินิจฉัยที่ ๘/๒๕๔๓ ขอให้พิจารณาวินิจฉัยว่า ผู้ร้องเป็นผู้บริโภคตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๗ หรือไม่
ค.ร.๕๑๑/๒๕๔๑ ขอให้วินิจฉัยว่า พนักงานสอบสวนจะสอบสวนได้หรือไม่ โจทก์มีอำนาจฟ้องหรือไม่ ศาลฎีกามีอำนาจรับวินิจฉัยหรือไม่
ค.ร.๑๑๑๑/๒๕๔๒ ขอให้มีคำสั่งให้ศาลอุทธรณ์ภาค ๓ รับคำร้องขอหรือฟื้นคดีอาญาชั้นพิจารณาใหม่ของจำเลย
ฎ.๔๙๑๔/๒๕๔๓ ขอให้วินิจฉัยปัญหาข้อกฎหมายที่ศาลฎีกาไม่ได้วินิจฉัย

ฎ. ๖๙๓๑/๒๕๔๓ ขอให้วินิจฉัยว่า ศาลฎีกามีอำนาจพิจารณาคดีปกครองหรือไม่

ฎ.๕๑๓๔/๒๕๔๕ ขอให้วินิจฉัยว่า ศาลภาษีอากรกลางมีอำนาจพิจารณาคดีหรือไม่

คำสั่งที่ ๓๒-๓๔/๒๕๔๗ ขอให้วินิจฉัยว่า คดีอยู่ในอำนาจศาลปกครองหรือศาลยุติธรรม

คำสั่งที่ ๑/๒๕๕๖ ขอให้วินิจฉัยว่า การกระทำของเจ้าพนักงานและหน่วยงานของรัฐขัดต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่

49

■ ขอให้วินิจฉัยว่า กฎหมายตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๓๕-๓๖/๒๕๔๔ เป็นกรณีคู่ความในศาลล้มละลายกลางขอให้ส่งเรื่องไปที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า พ.ร.บ.ล้มละลาย (ฉบับที่ ๔) ที่เพิ่มเติมหมวด๓/๑ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙ วรรคสอง ประกอบมาตรา ๓๓๕ (๑) เพราะเหตุมีบทบัญญัติจำกัดสิทธิเสรีภาพ แต่มิได้ระบุบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายดังกล่าว

ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า การตรากฎหมายเป็นกระบวนการทางนิติบัญญัติ ซึ่งรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๖๒ (๑) บัญญัติให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือสมาชิกของทั้งสองสภารวมกันมีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภาที่เห็นวาระร่างพระราชบัญญัติใดมีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ หรือตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติ

50

แห่งรัฐธรรมนูญ เสนอความเห็นต่อประธานสภาผู้แทนราษฎร ประธานวุฒิสภา หรือประธานรัฐสภาแล้วแต่กรณี เพื่อส่งความเห็นให้ศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัย ซึ่งรัฐธรรมนูญไม่ได้ให้สิทธิผู้ร้องที่จะโต้แย้งได้ ศาลรัฐธรรมนูญจึงไม่จำต้องวินิจฉัยว่าพระราชบัญญัติล้มละลาย (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๔๑ ซึ่งเพิ่มความหมวด ๓/๑ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙ วรรคสอง ประกอบมาตรา ๓๓๕ (๑) หรือไม่

คำวินิจฉัยที่ ๒๖-๓๔/๒๕๔๕ เป็นกรณีคู่ความในคดีขอให้ศาลแพ่งและศาลแห่งกรุงเทพได้ส่งเรื่องไปที่ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่า พระราชกำหนดการปฏิรูประบบสถาบันการเงิน พ.ศ. ๒๕๔๐ ประกาศราชกิจจานุเบกษาวันที่ ๒๔ ตุลาคม ๒๕๔๐ เป็นกฎหมายที่เกี่ยวกับการจำกัดสิทธิในทรัพย์สินของบุคคล ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๘ แต่การตรากฎหมายดังกล่าวไม่ได้อ้างบทบัญญัติรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายอันเป็นการ

51

จำกัดสิทธิของบุคคล จึงขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙ วรรคหนึ่งและวรรคสอง ประกอบมาตรา ๔๘ เป็นอันใช้บังคับไม่ได้ตามมาตรา ๖

ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า คำร้องนี้ผู้ร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ ซึ่งมาตรา ๒๖๔ บัญญัติให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยในกรณีที่มีความหรือศาลอ้างว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ใช้บังคับแก่คดีขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ แต่ผู้ร้องโต้แย้งเกี่ยวกับกระบวนการตรากฎหมายไม่ถูกต้องตามรัฐธรรมนูญ โดยไม่ได้โต้แย้งว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ ดังนั้น ในประเด็นนี้ผู้ร้องจึงไม่มีสิทธิร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามมาตรา ๒๖๔

นอกจากนี้ยังมีคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๘ ถึง ๑๑/๒๕๔๖ ๒๘/๒๕๔๗, ๔๐/๒๕๔๗, ๙/๒๕๕๒, ๖-๗/๒๕๕๒, ๒/๒๕๕๒ รวมทั้งคำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๒๗/๒๕๕๓, ๑๑/๒๕๕๔ วินิจฉัยทำนองเดียวกัน

52

■ ขอให้วินิจฉัยว่า กฎหรือคำสั่งขัดต่อกฎหมายแม่บท เช่น ขอให้วินิจฉัยว่า กฎและคำสั่งทางปกครองที่ออกโดยคณะก.ก.อ้อยและน้ำตาลทราย เป็นการออกเกินขอบเขตที่พ.ร.บ.อ้อยและน้ำตาลทรายให้อำนาจไว้ (คำวินิจฉัยที่ ๒๗/๒๕๔๔)

■ ขอให้วินิจฉัยว่า กฎหมายขัดต่อกฎหมายระดับเดียวกัน เช่น ขอให้วินิจฉัยว่า พ.ร.บ.การธนาคารพาณิชย์ พ.ศ.๒๕๐๕ ม.๓๘ ตริ และพ.ร.ก. บริษัทบริหารสินทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๔๑ ม.๙ ขัดหรือแย้งต่อพ.พ.ม.๓๐๖ หรือไม่ (คำวินิจฉัยที่ ๓๘-๓๙/๒๕๔๗)

■ ขอให้วินิจฉัยว่า รัฐธรรมนูญมาตราหนึ่งขัดต่อรัฐธรรมนูญอีกมาตราหนึ่ง เช่น ขอให้วินิจฉัยว่า รัฐธรรมนูญฉบับปี ๒๕๕๐ มาตรา ๑๐๑(๓) ขัดหรือแย้งต่อมาตรา ๑๒๒ หรือไม่ (คำสั่งที่ ๔๘/๒๕๕๖)

53

ข้อสังเกต

■ รัฐธรรมนูญฉบับปี ๒๕๕๐ มาตรา ๖ และ ฉบับปี ๒๕๕๐ มาตรา ๖ ใช้ถ้อยคำเหมือนกันว่า “รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ บทบัญญัติใดของกฎหมาย กฎ หรือข้อบังคับ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญนี้ บทบัญญัตินั้นเป็นอันใช้บังคับมิได้” ทำให้เกิดแนวคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญว่า หากโต้แย้งว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายขัดรัฐธรรมนูญฉบับก่อนๆ ถือว่าไม่เข้าองค์ประกอบที่จะส่งไปที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยได้ ดังเช่น คำสั่งที่ ๗๘/๒๕๕๗ ศาลฎีกาส่งข้อโต้แย้งของจำเลยเพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า พ.ร.บ.การค้ำมี้มเชื้อเพลิง พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๖๐ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญฉบับปี ๒๕๕๐ มาตรา ๓๙ วรรคสอง หรือไม่

54

ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า ก่อนที่ศาลรัฐธรรมนูญจะรับคำร้องนี้ไว้วินิจฉัย ได้มีประกาศ ค.ส.ช. ฉบับที่ ๑๑/๒๕๕๗ ลงวันที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๕๗ ข้อ ๑ ให้รัฐธรรมนูญฉบับปี ๒๕๕๐ สิ้นสุดลง ยกเว้นหมวด ๒ และต่อมาเมื่อวันที่ ๒๒ กรกฎาคม ๒๕๕๗ มีการประกาศใช้บังคับรัฐธรรมนูญ (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ.๒๕๕๗ โดยมาตรา ๔๕ วรรคหนึ่ง ได้บัญญัติให้ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจวินิจฉัยว่า กฎหมายใดขัดหรือแย้งต่อ**รัฐธรรมนูญนี้** ซึ่งหมายถึงรัฐธรรมนูญ (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ.๒๕๕๗ หรือไม่ เท่านั้น มิได้มีบทบัญญัติให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายใดขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญฉบับปี ๒๕๕๐ จึงมีคำสั่งไม่รับคำร้องไว้วินิจฉัย

55

■ แต่รัฐธรรมนูญฉบับปี ๒๕๖๐ มาตรา ๕ ใช้ถ้อยคำว่า “รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ บทบัญญัติใดของกฎหมาย กฎ ข้อบังคับ หรือการกระทำใด ขัดหรือแย้งต่อ**รัฐธรรมนูญ** บทบัญญัติหรือการกระทำนั้นเป็นอันใช้บังคับมิได้” เมื่อรัฐธรรมนูญฉบับปี ๒๕๖๐ มาตรา ๖ ไม่มีคำว่า “นี้” ดังเช่นรัฐธรรมนูญฉบับปี ๒๕๕๐ และฉบับปี ๒๕๕๐ ทำให้มีข้อนาคิดว่า แนวคำวินิจฉัยที่ว่า ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจวินิจฉัยเฉพาะปัญหาว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญฉบับที่กำลังมีผลบังคับอยู่ในขณะยื่นคำร้องเท่านั้น ยังเป็นบรรทัดฐานได้หรือไม่ ซึ่งคงต้องรอฟังคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญต่อไป

56

■ แต่หากรัฐธรรมนูญฉบับก่อนที่อ้างว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายไปขัด มีเนื้อหาสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ ฉบับปี ๒๕๖๐ ศาลรัฐธรรมนูญน่าจะยังมีอำนาจวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวขัดกับรัฐธรรมนูญฉบับปี ๒๕๖๐

คำวินิจฉัยที่ ๒๑ - ๒๓/๒๕๕๑ คู่ความในคดียื่นคำร้องต่อศาลที่พิจารณาคดีขอให้ส่งเรื่องไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัยว่า ป.วิ.พ. มาตรา ๓๐๙ ทวิ วรรคหนึ่งและวรรคสี่ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญฉบับปี ๒๕๕๐ หลายมาตรา

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่า ในขณะที่ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยคำร้องทั้งสามคำร้อง ได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ แล้ว การตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของบทบัญญัติแห่งกฎหมายใดๆ จะต้องพิจารณาว่าบทบัญญัติ

57

แห่งกฎหมายดังกล่าวขัดหรือแย้งต่อ**รัฐธรรมนูญฉบับที่ใช้บังคับในขณะศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัย** แต่เนื่องจากบทบัญญัติมาตรา ๒ มาตรา ๔ มาตรา ๖ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ มาตรา ๓๐ และมาตรา ๒๗๒ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ที่ผู้ร้องโต้แย้งว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายไปขัดหรือแย้งนั้น มีหลักการอย่างเดียวกันกับบทบัญญัติมาตรา ๒ มาตรา ๔ มาตรา ๖ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ มาตรา ๓๐ และมาตรา ๒๑๙ ของรัฐธรรมนูญฉบับปี ๒๕๕๐ จึงวินิจฉัยคำร้องนี้ตามบทบัญญัติมาตรา ๒ มาตรา ๔ มาตรา ๖ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ มาตรา ๓๐ และมาตรา ๒๑๙ ของรัฐธรรมนูญ ฉบับปี ๒๕๕๐

หมายเหตุ : มี คำวินิจฉัยที่ ๑/๒๕๕๒, ๒/๒๕๕๒, ๓/๒๕๕๒, ๑/๒๕๕๓ วินิจฉัยทำนองเดียวกัน

58

หลักเกณฑ์ข้อ ๓ : ยังไม่มีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัตินั้น

■ ดู www.constitutionalcourt.or.th

- กรณีศาลรัฐธรรมนูญในอดีตเคยมีคำวินิจฉัยว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นไม่ขัดรัฐธรรมนูญฉบับเดิม เช่นฉบับปี ๒๕๕๐ หากคู่ความมาได้แย้งอีกว่าขัดรัฐธรรมนูญปี ๒๕๖๐ ที่มีข้อความตรงกันทุกตัวอักษร ต้องส่งหรือไม่

คำตอบ : ไม่ต้องส่ง (เทียบ คำวินิจฉัยที่ ๑/๒๕๕๒)

- ตัวอย่างคำวินิจฉัย กรณีศาลรัฐธรรมนูญไม่รับวินิจฉัยเพราะเคยวินิจฉัยแล้ว เช่น คำวินิจฉัยที่ ๒๖-๒๗/๒๕๕๑, ๑/๒๕๕๓, ๕/๒๕๕๓

59

หลักเกณฑ์ข้อ ๔ : ศาลมีอำนาจพิจารณาคดีต่อไปได้ แต่ต้องรอการพิพากษาคดีไว้ก่อน

เหตุผล : เนื่องจากหากพิจารณาคดีต่อไป แล้วต่อมาศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าบทบัญญัตินั้นขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ ก็จะต้องมีการเพิกถอนกระบวนการพิจารณา เป็นการเสียเวลาแก่ทุกฝ่าย และในอดีตบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ส่งไปให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญน้อยมาก ผู้ร่างรัฐธรรมนูญตั้งแต่ฉบับปี ๒๕๕๐ เป็นต้นมา จึงให้ศาลพิจารณาคดีต่อไป เพียงแต่ให้รอการพิพากษาไว้ เมื่อศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยแล้ว ศาลที่พิจารณาคดีจะได้มีคำพิพากษาทันที ไม่ต้องเสียเวลากลับมาสืบพยานกันอีก

60

ข้อสังเกต :

- ศาลต้องรอการพิพากษาคดีไว้เฉพาะในกรณีที่มีการส่งข้อโต้แย้งว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญไปยังศาลรัฐธรรมนูญ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒
- หากมีการส่งเรื่องไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๓ ว่า การกระทำนั้นขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ แม้เป็นการกระทำของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับคดีที่อยู่ในระหว่างการพิจารณาของศาลยุติธรรม ศาลปกครอง หรือศาลทหาร บทบัญญัติมาตรา ๒๑๓ ไม่ได้บังคับให้ศาลต้องรอการพิพากษาคดีไว้ดังเช่นมาตรา ๒๑๒ และการส่งเรื่องตามมาตรา ๒๑๓ มี พ.ร.บ.ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๔๗ (๔) บัญญัติว่า เรื่องที่ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยต้องมีข้อเรื่องที่อยู่ระหว่างการพิจารณาของศาลอื่นหรือเป็นคดีที่ถึงที่สุดแล้ว

หลักเกณฑ์ประการที่ ๕ : ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจไม่รับคำร้องที่ส่งไป

กรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญเคยไม่รับวินิจฉัยเช่น

- คำร้องไม่ตรงกับความเป็นจริงในคดี (คำวินิจฉัยที่ ๘/๒๕๔๑)
- กรณีผู้ร้องถึงแก่ความตายแล้ว (คำวินิจฉัยที่ ๑๗/๒๕๔๔)
- ผู้ร้องขอถอนคำร้องและศาลที่พิจารณาคดีมีคำสั่งอนุญาตแล้ว (คำวินิจฉัยที่ ๑๕/๒๕๔๔, ๑๖/๒๕๔๔,) หรือมีการถอนฟ้องคดีหลักแล้ว (คำวินิจฉัยที่ ๒/๒๕๔๔)

- คำร้องไม่ได้ระบุว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายมาตราใด ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญมาตราใด และเพราะเหตุใด (คำวินิจฉัยที่ ๔๐-๔๙/๒๕๔๔, ๘-๑๑/๒๕๔๖, ๑๕/๒๕๕๑, ๑๐/๒๕๕๒ คำสั่งที่ ๒๖/๒๕๕๓, ๑๑/๒๕๕๔, ๑๔/๒๕๕๔, ๔๐/๒๕๕๖, ๔๘/๒๕๕๖,)
- กรณีโต้แย้งเชิงหลักการว่า กฎหมายขัดต่อหลักความเสมอภาคตามรัฐธรรมนูญ โดยไม่ให้เหตุผลโดยชัดแจ้ง ศาลรัฐธรรมนูญก็ไม่รับวินิจฉัยเช่นกัน (คำสั่งที่ ๓๑/๒๕๕๕, ๓๒/๒๕๕๕)
- กฎหมายที่อ้างว่าขัดถูกยกเลิกไปแล้ว โดยไม่ได้คงหลักการเดิมตามประเด็นข้อโต้แย้งในกฎหมายใหม่ (คำวินิจฉัยที่ ๑/๒๕๖๐, ๙/๒๕๕๓)
- กฎหมายที่อ้างว่าขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับรัฐธรรมนูญ มาตราที่อ้างว่าขัด (คำวินิจฉัยที่ ๔๖/๒๕๔๕, ๑๖/๒๕๔๖, ๓๘-๓๙/๒๕๔๗, ๔-๒๑/๒๕๕๔, คำสั่งที่ ๔๖/๒๕๕๒, ๑๕/๒๕๕๔)

ข้อสังเกต

หากคำร้องไม่เข้าหลักเกณฑ์ ศาลที่พิจารณาคดีมีอำนาจไม่ส่งเรื่องไปยังศาลรัฐธรรมนูญ

ฎ.๕๒๔๐/๒๕๔๔ อำนาจในการสั่งรับหรือไม่รับคำโต้แย้งขอคู่ความตามรัฐธรรมนูญ (ฉบับปี ๒๕๔๐) ม.๒๖๔ ว.๑ ไว้พิจารณา เป็นอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญตาม ม.๒๖๔ ว.๒ แต่อำนาจในการวินิจฉัยว่า คำโต้แย้งขอคู่ความเข้าหลักเกณฑ์ที่จะต้องส่งไปให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยหรือไม่ เป็นอำนาจของศาลยุติธรรมตาม ม.๒๖๔ ว.๑ มีไข่ว่าหากคู่ความมีคำโต้แย้งในเรื่องนี้แล้ว ศาลยุติธรรมจะต้องส่งเรื่องไปให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยทุกกรณีไป (มี ฎ.๖๐๒๘-๒๕๕๓ วินิจฉัยทำนองเดียวกัน)

ข้อสังเกต

หากคำร้องไม่เข้าหลักเกณฑ์ ศาลที่พิจารณาคดีมีอำนาจไม่ส่งเรื่องไปยังศาลรัฐธรรมนูญ

คำสั่งที่ ๑๕/๒๕๖๑ เป็นกรณีผู้ร้องยื่นคำร้องตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๓ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า การที่ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองไม่ส่งข้อโต้แย้งของผู้ร้องที่ว่า พ.ร.บ.ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๑๓ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัย (โดยสั่งว่ารอไว้วินิจฉัยในคำพิพากษา) เป็นการกระทำที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ ประกอบมาตรา ๕ และ มาตรา ๒๕

ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า คดีดังกล่าวอยู่ระหว่างการพิจารณาของศาลฎีกาแผนกคดีอาญา ศาลย่อมมีอำนาจในการวินิจฉัยว่าคำโต้แย้งขอคู่ความว่าเป็นกรณีที่ใช้บทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นบังคับแก่คดี และยังไม่เคยมีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัตินั้น ในอันที่จะต้องส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญทุกกรณี อีกทั้งศาลยังมีได้มีคำสั่งไม่ส่งคำโต้แย้งของผู้ร้องให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณา วินิจฉัยแต่อย่างใด ดังนั้น ผู้ร้องจึงไม่อาจยื่นคำร้องดังกล่าวต่อศาลรัฐธรรมนูญโดยอาศัยช่องทางตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๓ ได้

หมายเหตุ ยังมีคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๔/๒๕๖๑ และ ๔๓/๒๕๖๑ วินิจฉัยทำนองเดียวกัน

ผลของคำสั่งยกคำร้อง

- คำสั่งศาลชั้นต้นที่ให้ยกคำร้องของคุณความที่ขอให้ส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยตามมาตรา ๒๑๒ เป็นคำสั่งระหว่างพิจารณา อุทธรณ์ทันทีไม่ได้ (ค.ร. ๒๔๗๘/๔๔, ๒๔๔๖/๔๗, ๒๒๗๓/๔๘)
- หากมีเหตุใหม่ ยื่นใหม่ได้

67

ผลของคำสั่งว่าบทบัญญัติแห่งก.ม.ที่ใช้บังคับแก่คดีขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ (ม.๒๑๒ วรรคท้าย)

หลักการ

คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญให้ใช้ได้ในคดีทั้งปวง แต่ไม่กระทบต่อคำพิพากษาของศาลอันถึงที่สุดแล้ว (ม.๒๑๒ วรรคท้าย)

68

ข้อยกเว้น

- ในคดีอาญา ให้ถือว่าผู้ซึ่งเคยถูกศาลพิพากษาว่ากระทำความผิดตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าไม่ชอบด้วยมาตรา ๕ นั้น เป็นผู้ไม่เคยกระทำความผิดดังกล่าว หรือถ้าผู้นั้นยังรับโทษอยู่ก็ให้ปล่อยตัวไป
- แต่ทั้งนี้ไม่ก่อให้เกิดสิทธิที่จะเรียกร้องค่าชดเชยหรือค่าเสียหายใดๆ (ม.๒๑๒ วรรคท้าย)

69

ข้อสังเกตเพิ่มเติม

๑. ข้อโต้แย้งว่า การพิจารณาพิพากษาคดีของศาลขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ คู่ความจะขอให้ส่งไปตามช่องทางของ ม.๒๑๓ ไม่ได้ คำสั่งฯ ที่ ๙/๒๕๖๐ ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า ผู้ร้องอ้างว่า การพิจารณาพิพากษาคดีของผู้พิพากษาในศาลยุติธรรมไม่ชอบด้วยกฎหมาย จึงขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่า การพิจารณาพิพากษาคดีของผู้พิพากษาในศาลยุติธรรมดังกล่าวเป็นการกระทำที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ ซึ่งไม่ปรากฏข้อเท็จจริงอื่นนอกเหนือไปจากการพิจารณาพิพากษารอคัดตามหน้าที่และอำนาจของศาลที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ในมาตรา ๑๔๘ โดยผู้พิพากษาย่อมมีอิสระในการพิจารณาพิพากษารอคัดตามรัฐธรรมนูญและกฎหมายให้เป็นไปโดยเร็ว เป็นธรรม และปราศจากอคติทั้งปวง แต่เป็นกรณีที่ผู้พิพากษาในศาลยุติธรรมพิจารณาพิพากษารอคัด

70

ตามหน้าที่และอำนาจของศาลตามรัฐธรรมนูญบัญญัติ ผู้ร้องจึงไม่อาจยื่นคำร้องโดยอาศัยช่องทางตามรัฐธรรมนูญ ม.๒๑๓ ได้ จึงไม่รับคำร้องไว้วินิจฉัย (มีคำสั่งฯ ที่ ๑๔/๒๕๖๐, ๑๖/๒๕๖๐ และ ๑๗/๒๕๖๐ วินิจฉัยทำนองเดียวกัน) หมายเหตุ: วินิจฉัยก่อนพ.ร.บ. ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ มีผลใช้บังคับ

๒. ข้อโต้แย้งว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ คู่ความจะขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยตามช่องทางม.๒๑๓ ก็ไม่ได้เช่นกัน

คำสั่งฯ ที่ ๑๒/๒๕๖๐ เป็นกรณีจำเลยในคดีอาชญากรรมที่ถึงที่สุดแล้วยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญขอให้วินิจฉัยว่า พ.ร.บ.ยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ ๖) พ.ศ.๒๕๖๐ ม.๔ ซึ่งไม่ให้ใช้บทบัญญัติที่แก้ไขใหม่บังคับแก่คดีถึงที่สุดแล้ว ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ (ฉบับปี ๒๕๖๐) ม.๒๗๙ วรรคสอง ประกอบ ม.๔ ม.๕ ม.๒๕ ม.๒๖ ม.๒๗ ม.๒๘ ม.๒๑๒ และ ม.๒๑๓

71

ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า ตามคำร้องเป็นกรณีผู้ร้องอ้างว่าตนถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพอันเนื่องมาจาก พ.ร.บ.ยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ ๖) พ.ศ.๒๕๖๐ ม.๔ จึงขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ (ฉบับปี ๒๕๖๐) ม.๒๗๙ วรรคสอง ประกอบ ม.๔ ม.๕ ม.๒๕ ม.๒๖ ม.๒๗ ม.๒๘ ม.๒๑๒ และ ม.๒๑๓ หรือไม่ อันเป็นการดำเนินการตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของบทบัญญัติแห่งกฎหมาย ซึ่งรัฐธรรมนูญฉบับปี ๒๕๖๐ บัญญัติให้สิทธิในการยื่นคำร้องเกี่ยวกับการตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของบทบัญญัติแห่งกฎหมายไว้เป็นการเฉพาะแล้ว โดยการใช้สิทธิทางศาลตาม ม.๒๑๒ และการใช้สิทธิทางผู้ตรวจการแผ่นดินตาม ม.๒๓๑(๑) ผู้ร้องจึงไม่อาจยื่นคำร้องดังกล่าวโดยอาศัยช่องทางของม.๒๑๓ ได้ (มีคำสั่งฯ ที่ ๑๓/๒๕๖๐ วินิจฉัยทำนองเดียวกัน)

72